

BÚCSÚ

— Színpadi rekviem két kötélhúzásban —

VARGA ZOLTÁN

SZEREPLŐK:

SÁNDOR, 40—45 éves

EDIT, 25—26 éves

ELSŐ RÉSZ

Amikor a függöny felmegy, ha ugyan egyáltalán le volt eresztve, a színpad teljesen sötét, pár pillanatig a csend is töretlen. Aztán kívülről fékcsikordulás, kocsiajtó csapódása, közeledő léptek: mind kivehetőbben férfi- és női cipők koppanása, végül egy férfi- és egy női hang is kibontakozik. Kezdetben ki nem vehető beszédfoszlányok, nevetgélés, majd:

NŐI HANG Megnőttek a fenyőid, amióta nem láttam őket. Mióta is, te? Már nem is emlékszem . . .

FÉRFIANG Hát . . . Van vagy két éve.

NŐI HANG Ennyi lenne már?

FÉRFIANG Ha ugyan nem több.

NŐI HANG Tényleg . . . Te, várj csak, mikor is . . .

FÉRFIANG Októberben, ha jól emlékszem. Amikor . . .

NŐI HANG Igen, tudom már, persze . . . Hanem ez . . . Nahát, milyen érdekes! Honnan szerezted?

FÉRFIANG Reggel majd megnézel mindent. Most gyere inkább . . .

Kulcs fordulását halljuk, a kattánó villanykapcsoló nyomán a szin kivilágosodik. Tágas szoba, kissé népies, „rusztikus” berendezés: középen asztal, lehet kecskelábú is, rajta népi hímzés, hozzáálló székek, a falakon festett cseréptányérok, egyes bútordarabokon csuprok, korszók, köcsögök, a meglehetősen rendezetlen könyvespolcok tetején is. Az egész igencsak „eklektikus”, nem képvisel néprajzilag egységes tájat, akadnak egzotikus tárgyak is: mindegyiknél egy bumeráng a falra akasztva vagy valamelyik polc tetején a falnak támasztva, de szerepelhet itt óceániai táncálarc, dél-amerikai fúvócső, új nyílvevesszővel, néger faszobor, tetszés szerint, egy-két modern festmény vagy grafika társaságában. De mindez részletkérdés. A lényeg: a bal oldali falnál széles heverő népi szőttessel, esetleg kecske- vagy birkabőrrel takarva, közelében telefon, lehet akár a padlón is, egy széken írógép, behúzott papírral; a jobb oldali falnál alacsony lemeztároló szekrényke lemeztárolóval, mögötte, még mindig az oldalfalon, a szomszédos helyiség ajtaja; a fenékfalán széles, cseppet sem népies formájú ablak — mögötte most sötétség —, balra tőle a bejárati ajtó. A nyitott ajtóban elől Sándor, mögötte Edit. Sándor még fiatalos, lehet szakállas is; Edit hátára omló hosszú hajjal, lófarokba kötve vagy szabadon, „sátorosan” — barna vagy fekete, minden inkább, csak ne platinaszőke; feltűnő jelenség, sőt érezhető is, hogy ez a lány igyekszik is a figyelem központjába kerülni. Kezében sportszatyor, mind a ketten farmerban.

SÁNDOR *(a villanygyújtással egyidőben)* Nahát, itt lennénk.

EDIT *(hunyorogva körülnéz)* Semmi sem változott. Minden olyan, mint régen.

SÁNDOR Egy-két dolgot azért találhatsz.

EDIT *(tovább nézelődve)* Biztosan... Várj csak... Az az új a nyílvevesszővel megvolt, erre emlékszem. Ez viszont... *(a fúvócsőre mutat)* mintha még nem lett volna itt.

SÁNDOR Fúvócső. Bakairi-indián gyártmány. Garantáltan eredeti, turisták számára készült. Egy Brazíliában járt mérnök barátom ajándéka.

EDIT *(észreveszi a bumerángot, közel megy hozzá)* Ez meg?... Bumeráng, ugye? Honnan szerezted?

SÁNDOR *(felnyúl érte, és a lány kezébe adja)* Ezzel meg egy gyerekkori barátom kedveskedett, néhány hónapja. Amikor hét év után Ausztráliából hazaruccant. Melbourne-ből, emlékelegítésre.

És a felmelegítendők közt én is ott voltam. Kár, hogy alaposan lehűtött.

EDIT (*a bumerángot nézegetve*) Lehűtött? Mivel?

SÁNDOR Azzal, hogy a porontyaihoz angolul beszélt. Pedig a neje önagságát is innen vitte magával. Úgy emlékszem, már a nagyobbik srácával együtt.

EDIT Mit csináltál vele? Seggbe rúgtad?

SÁNDOR Sajnos gondolatban csak. (*A bumerángra mutatva.*) Legszívesebben persze arra kértem volna, tanítson meg a használatára. Hajtsa el úgy, hogy visszaszálljon hozzá, aztán tartsa oda a fejét.

EDIT És ez tényleg visszaszáll?

SÁNDOR Állítólag. Már mint a Melbourne-i Bemuráng-klub jótálló-papírja szerint, amit a barátom szintén mellékel.

EDIT Sosem próbáltad?

SÁNDOR Fölösleges. Így is elhiszem. Azt, hogy hozzád hasonlít.

EDIT (*elmosolyodik, a bumerángot visszaadja Sándornak*) És te? Mit mondtál? Meg se kérdezted?

SÁNDOR Hogy miért társalog angolul a csemetéivel? Persze, hogy megkérdeztem. És azt a választ kaptam, amire számítottam is. Hogy az iskola miatt. Úgyhogy ezért igazán kár volt kimennie.

EDIT Ezt is megmondtad?

SÁNDOR Mért mondtam volna? Bólogattam csak. Tőlem telhetően sokatmondóan, de neki ez semmit se mondott. Na és hát rég megtanultam, hogy csak keveseknek lehet bármit is megmagyarázni. (*Miközben a bumerángot a helyére teszi.*) Ennek tudatában akasztom föl a barátomat a régi helyére.

EDIT (*újra körberekbenő tekintettel*) Más ugye nincs is? Ami változott volna?

SÁNDOR Hacsak én nem változtam...

EDIT (*futólag megérintve a férfi karját*) Te nem... És hát látalak közben...

SÁNDOR Még ha nem is túl gyakran.

EDIT Tudom, de... Mégis szinte hinni sem tudom. Hogy újra itt nálad...

SÁNDOR Már-már én se igen mertem remélni.

EDIT Úgyhogy tényleg olyan különös... (*Hirtelen ideges kis nevetéssel körbeperdül.*) Sándor... újra itt nálad...

SÁNDOR A pörgő Edit, a napraforgó Edit, a propeller Edit...

EDIT A kerge Edit...

SÁNDOR Mondjuk, hogy „perge” inkább.

EDIT Kerge! Nagyon is! Hiába szépíted a dolgokat. Pörgők-forgok, mint valami szédült tyúk (*mintha kicsit valóban szédülne is*), közben még a lábaimat is gyengének érzem. És ami a legrosszabb, még csak nem is titkolom . . .

SÁNDOR Gondolod, hogy kellene? Eltitkolnod? Előlem?

EDIT Te persze ezt rossznéven vennéd.

SÁNDOR Rossznéven, de észre is. Ha csakugyan megpróbálnád titkolni. Úgyhogy . . . (*Széket tolva feléje.*) Na de tottyanj le inkább. (*A szekrény felé indulva.*) Mindjárt bedobjuk az erősítést is. (*Konyakos üveget vesz elő poharakkal.*)

EDIT (*váratlanul, magát is lehűtő hűvösséggel*) Okvetlenül így kell kezdenünk?

SÁNDOR (*kissé elbizonytalanodva félúton megáll*) Miért? hogy kezdjük? . . . Lehet, hogy kissé banális, de . . .

EDIT De kézenfekvő.

SÁNDOR (*továbbindulva az asztalhoz*) Na látod, hát éppen ezért. Mert ami a kezdetet illeti, fontos, hogy minden természetesen hasson. Függetlenül a későbbi fejleményektől. Úgyhogy (*lerakva a poharakat*) jobbat kitalálni aligha tudnék. Még ha most nem is „élni”, hanem írni készülnék. Színdarabot például. Lehetne persze kávé is, de ha most kimegyek (*az oldalsó ajtó felé mutatva*) és fölteszem, te mit csinálsz? Elmondasz egy monológot? Elszavalod az Anyám tyúkját? . . . Vagy ha mind a ketten kimegyünk, üres marad a színpad, és hát én igazán nem terveztem semmiféle fölösleges harmadikat, aki közben betoppan. Dehogy is, isten őrizz . . . Legfontosabb tehát a természetesség. Itt az elején, az expozíciónál, ahogy mondják, még minden műnek az élettel kell egynek lennie. Bármilyen irányt vegyen is a továbbiakban.

EDIT (*kicsit tűnődve*) Még jobban azonosulva az élettel vagy elveszítve azt.

SÁNDOR Lecövekelve a valóság földszintjén vagy az abszurditás liftjén fölemelkedve. Esetleg a költészetén.

EDIT A hetedik emeletre.

SÁNDOR Akár a hetvenhetedikre is.

EDIT Túl magas lenne, nem gondolod?

SÁNDOR Nem gondolok előre semmit. Induljon el valahogy, és majd meglátjuk . . . Annál is inkább, mert ez most tényleg olyan, mint egy darab kezdete. Vagy te nem így érzed ezt?

EDIT De igen . . . Ketten összejönnek, és . . .

SÁNDOR Ketten *újra* összejönnek, és...

EDIT Ami még sokkal rosszabb.

SÁNDOR Ellenkezőleg, sokkal jobb, hidd el. Nincs borzalmasabb egy megismerkedési jelenetnél. Az rejti csak magában a banalitás csapdait.

EDIT Kétségtelenül, de azért így is. Hogy ketten *újra* összejönnek — nosztalgizálni.

SÁNDOR Attól függ... De hát erre előbb kellett volna gondoldnod. Még mielőtt beültél mellém.

EDIT Nem voltam éppen gondolkodó hangulatban. És most sem vagyok.

SÁNDOR Ezért ígéretes mégis a szituáció...

EDIT Számodra vagy az elképzelt darab számára?

SÁNDOR Is-is. Sőt remélem, a te számodra is.

EDIT Reméljük a legjobbakat. És hagyjuk, hogy a helyzet élni kezdjen valahogy...

SÁNDOR Lehetőleg azonosulva önmagával... Úgyhogy ami a kezdetet illeti... (*Mindkét pohárba tölt.*)

EDIT (*jegygyűrűs kezét mutatva*) De talán ezzel is elkezdhetnénk. Vedd észre végre!

SÁNDOR Mindent a maga idején. Légy türelemmel.

EDIT Tudod, hogy türelmetlen természet vagyok... Persze, már rég észrevetted...

SÁNDOR Meglepődés nélkül, már a kocsiban. Épp csak a felelősségre vonást tartogattam későbbre.

EDIT Ne vonj felelősségre. Később majd megmagyarázom.

SÁNDOR Sok mindent máris megmagyaráztál...

EDIT Egyelőre jegyesség még csak.

SÁNDOR Enyhítő körülmény, bár marad a lényeg.

EDIT És az mi lenne?

SÁNDOR Mondjuk úgy, hogy a vereséged. Hogy a végén mégis ő győzött... Ha pedig a magad győzelmének érzed ezt, hát annál rosszabb.

EDIT Hogy őszinte legyek, nem is tudom, mennyire akartam én ezt... Egy ideig talán megpróbáltam nem akarni, de aztán... (*Hangot váltva.*) De azért sok dologban én győztem.

SÁNDOR A díszsörényétől mindenesetre megfosztottad. Eredményes állatszeldídtői működésednek máris látható jelei vannak.

EDIT (*örülve a felkínált mellékútnak*) Könyörtelenül levágattam. Ugye, egész tűrhetően fest?

SÁNDOR És vajon másban is ilyen jól haladsz az idomítással?

EDIT Alakulnak a dolgok. Dzsimiről egyre inkább Gyuszira térrünk. Lassan mind a ketten megszokjuk.

SÁNDOR Egyszóval konszolidálódás minden vonalon. Italfronton is?

EDIT (*némi ingerültséggel*) Vártam már, hogy megkérdedz. Még a képzeletbeli darabunk ellenére is. Pedig hát neked is volt olyan korszakod, amikor . . .

SÁNDOR Ó, az egészen más volt: „kreatív” ivás! Én a kornyadozó démonaimba próbáltam meg életet verni. Vagyis hát különbséget kell tenni alkotói ivás és önmagáért való ivás közt. Na és velem azért mégse történt olyasmi, hogy . . .

EDIT Fő, hogy sokat javult a helyzet. Amióta velem . . . Ennyit talán megérek neki.

SÁNDOR (*bizonyos kedvetlenséggel*) Ez a legkevesebb, amit elvárok tőle . . . De hát ki tudja, egyszer még *derék* gyerekké válhat.

EDIT (*fürkészsze nézi Sándort, majd valami kedveskedő duzzogással*) Olyan gonosz vagy. Olyan gonosz tudsz lenni.

SÁNDOR (*szintén fürkészsze nézi, közben megjátssza magát*) Mert *deréknek* mondtam. Mi rossz van ebben?

EDIT Tudod te azt nagyon jól.

SÁNDOR (*elnevetve magát*) Igaz is, persze . . .

EDIT Na látod, eszedbe jutott . . .

SÁNDOR Már hogyan jutott volna. Épp csak nem gondoltam, hogy neked is eszedbe jut.

EDIT Dehogyan is nem gondoltad. Ezért is mondtad. Mert tudtad, hogy rögtön eszembe jut. Amit egyszer nem is annyira mondtál, amit inkább „kifejtettél” . . . De talán idézd magadat inkább . . .

SÁNDOR Arról beszéltem, hogy kevés az olyan vállveregetően lenéző kifejezés, mint épp a „*derék*”. Mellesleg ez neked tetszett is.

EDIT (*szórakozottan beleiszik a poharába*) Még most is tetszik. Az is, amit arról mondtál, hogy egyikünk sem tartozik a „*derekak derékhadához*”.

SÁNDOR De mintha már nem éreznéd így . . .

EDIT (*idegesen matat, Sándor cigarettával, majd tűzzel kínálja, aztán maga is rágyújt; kis szünet után a füsttől kicsit rekedten*) Nem olyan primitív, mint amilyennek te látod. Próbáld elhinni . . .

SÁNDOR (*maga elé fújva a füstöt*) Megpróbálhatom...

EDIT Egyszer még egy irodalmi esteden is jelen volt...

SÁNDOR Ezzel sokat nőtt a szememben, de mégsem eleget.

EDIT Tudom, hogy nem vagy elragadtatva, de...

SÁNDOR Nem nekem kell itt elragadtatva lennem, de hát ez most mellékes... (*Átöleli a lány vállát, hirtelen hangot váltva.*) Attól vagyok elragadtatva, hogy itt vagy, a többi nem fontos. Az sem, hogy el vagy gyűrűzve.

EDIT (*szintén igyekszik feldobni magát*) Annak rendje és módja szerint.

SÁNDOR Erre akár ihatnánk is.

EDIT (*koccintás után*) Arra is, hogy jó előre megmondtad.

SÁNDOR Vagyis a jóslatom bevált. Megmondtam, hogy hozzá fogsz menni.

EDIT Arra is emlékszel, hogy én mit válaszoltam?

SÁNDOR (*kiissza a poharát*) Azt, hogy alaposan meggondolod még. Először legalábbis azt válaszoltad. (*Megfogja a lány kezét, és a gyűrűvel kezd el játszani.*) Mert én kétszer mondtam meg.

EDIT Igaz is. Kétszer mondtad meg.

SÁNDOR És másodszor? Akkor mit mondtál?

EDIT Ezt most nem tudom.

SÁNDOR Pontosan ezt: hogy nem tudod.

EDIT Mert még mindig nem tudtam.

SÁNDOR (*a gyűrűt csavargatva*) De én igen. Már amikor először mondtam.

EDIT Nem volt könnyű rászánni magam. Különösen a te lesújtó véleményed ismeretében.

SÁNDOR Ennyire fontos a véleményem?

EDIT Tudod, hogy fontos... De honnan tudtad, hogy a végén hozzámegegyek?

SÁNDOR Mert ismertelek.

EDIT Engem igen, de őt még nem. Vagy csak látásból.

SÁNDOR Az is elég volt. (*Bizonyos nyomatékka.*) És bizonyos helyzetek esetében a másik ismerete inkább csak zavar. Elég az egyik felet ismerni és a helyzetet.

EDIT És a „helyzet”? Az mi lett volna szerinted?

SÁNDOR (*miközben továbbra is a gyűrűvel játszik, kissé tündövedve*) Mondjuk talán, hogy a „hajótöröttséged”. Meg az övé is. Na meg a szülei is, akik...

EDIT Hát igen, ők is... Nagyon szeretnek.

SÁNDOR (*a gyűrűt most mintha le akarná csavarni Edit ujjáról*) Na hallod, ha egyszer abban bíznak, hogy helyrefofozod a fiacskájukat. Úgyhogy a szituáció... (*hirtelen mozdulattal lehúzza a gyűrűt a lány ujjáról*) most alapvetően megváltozott, mert... Hopplá! Sikerült! Megvan! (*Felugrik, távolabb megy, közben a gyűrűt fel-feldobálja.*) Markomban van, nem adom vissza!...

EDIT (*csodálkozva, kicsit ijedten, de elismeréssel is*) Hát ezt hogyan csináltad?

SÁNDOR (*diadalmasan*) Egy kis figyelemelterelés, bűvészmutatvány, zsebtolvajfogás. Cirkuszban az ilyesmi úgy ér véget, hogy a tárgyakat tisztelettel visszaszolgáltatják a jogos tulajdonosnak. Csakhogy én nem adom vissza! (*Mintán a lány izgatott-zavart arcát figyelte.*) Eszemben sincs, dehogy is adom! (*Továbbra is fel-feldobálja.*)

EDIT (*zavart nevetéssel áll, nem veszi komolyan a fenyegetést, de mégsem állja meg*) Sándor, ne hülyéskedj... (*Indulva, hogy elvegye tőle.*)

SÁNDOR Nem hülyéskedek. Egyszerűen nem adom vissza. Vedd el, ha tudod...

EDIT El is veszem, meglátod... (*Feléje indul.*)

SÁNDOR Próbáld meg. Erre igazán kíváncsi vagyok. (*Bevárja, de gyűrűt szorongató markát magasan a feje fölé emeli.*)

EDIT Adod ide mindjárt, te... (*Belekapaszkodik a felnyújtott karba, megpróbálja lehúzni, a viaskodás persze viháncolás, sőt ölelkezés is, végül Edit úgy fonódik rá Sándorra, mint valami oszlopra, mintha fel akarna rá mászni.*)

SÁNDOR Minden hiába... Itt még a fáramászás se használ...

EDIT (*kimerülten abbahagyja*) Na jó, elég volt... Most már igazán visszaadhatod...

SÁNDOR Szó se róla! Mondom, hogy eszem ágában sincs visszaadni — legfeljebb a felfüggesztett jegyesség állapotának végetértével. Reggel vagy annál is később. Majd ha minden szenvedélyes marasztalásom ellenére könyörtelenül felvonod a vitorláidat és... Feltéve, hogy benne vagy a felfüggesztésben...

EDIT (*pillanatnyi gondolkodás után, felvillanyozva*) Persze hogy benne!

SÁNDOR Tekintsük az egészet cirkuszi mutatványnak csak. Cirkuszi mutatványnak késletetett befejezéssel.

EDIT Felfüggesztett befejezéssel. (*Poharáért nyúl, fenékeig issza.*)

Máris fel van függesztve! Csak egy éjszakára, de fel van függesztve!

SÁNDOR (*pózba vágja magát, Gyóni Géza ismert háborús versét variálva*) Csak egy éjszakára küldjétek el őket, a képmutatókat, a szenteskedőket... (*Baljával az üvegért nyúl, mindkettőjüknek tölt, jobbójában, mint valami zsákmányt, még mindig a gyűrűt szorongatja.*) Mindenesetre: ezúttal a felfüggesztett jegyességedre... Ezt meg (*kinyitja tenyerét, s a gyűrűt mutatja*) valami jó helyre tesszük... Várj csak... Legjobb lenne szó szerint is felfüggeszteni.

EDIT Ez az, látod! Gyakorlatilag és jelképesen egyszerre.

SÁNDOR Mindjárt keresek egy cérnaszálat.

EDIT (*a táskájáért nyúl*) Fölösleges, mindig tartok magamnál. (*Cérnát vesz elő, legombolyít belőle, elharapja, és a szálat Sándornak nyújtja.*)

SÁNDOR Kösz... (*Átveszi, és a gyűrűre köti.*) Így. Máris készen van. (*Magasra emelt kezében lóbálva felmutatja, majd forgatni kezdi.*) Karikázik a karikagyűrű. Pénz volna, karika, karika, forduljon ki Marika, Marika... Edittel sajnos nem megy, de azért isten ments, hogy Marika legyen... Cérna volna, selyem volna, mégis kifordulna... Éppen csak az a kérdés, hová forduljon. (*A gyűrűt növekvő sebességgel tovább forgatva, hangjában bizonyos fenyegetéssel.*) Engedjem el? Hogy a centrifugális erő kiröpíthesse?

EDIT (*bizonytalanul*) Talán inkább ne...

SÁNDOR (*még mindig a gyűrűt forgatva*) Miért ne? Szentségtörésnek érzed? Figyelmeztetek, hogy máris az folyik... És hát reggel legfeljebb majd azzal szórakozunk, hogy térden csúszva keressük. Lássuk hát, merre is repül. Akár jóslatnak is vehetjük. Mint a vaktában kilőtt nyílveszőt a rómaiak... fenét a rómaiak, a hunok, avarok, kunok, tatárok meg a többi hasonló lovas nomádok. Ők próbálták a nyilak röptéből a csata kimenetelére következtetni... (*Abbahagyja a forgatást, a gyűrű most ingaként leng a kezében.*) De ha nem akarod, nem muszáj. Legyen inkább lélek-inga belőle.

EDIT Lélek-inga? Erről még sose hallottam.

SÁNDOR Mindjárt megmutatom. Tedd a kezedet tenyérrel lefelé az asztal lapjára. Én meg majd így... (*Leül, könyökét az asztalra támasztja, és az ingává vált gyűrűt a lány keze fölé lógatja.*) Csak meg kell várni, míg megáll, mozdulatlanul kell tar-

tani, hogy aztán magától kezdjen lengeni... Máris látod, egyre nagyobb kilengéseket végez...

EDIT Érdekes. És ez mit jelent?

SÁNDOR Várj csak... Valamikor jól tudtam... Kéz fölött az ész és az érzelmek arányát jelzi. Ha hosszában leng, az ujjaiddal párhuzamosan, az ész dominál az érzelmek fölött. Ha keresztben, mint most is, magatartásodat az érzelmek határozzák meg.

EDIT Amint azt sajnos rég tudom...

SÁNDOR Persze a legtöbb ember se ilyen, se olyan. Éppen ezért legtöbbször átlósan szokott lengeni.

EDIT (*elmélyülten figyel az inga mozgását*) Most viszont köröket rajzol...

SÁNDOR Egy idő múlva mindig így szokta. De ez már a jellemre vonatkozik. Hogy hajlamos vagy-e a hazugságra például. Ha a körözés az óra járását követi, nem, ha ellenkező irányú, igen.

EDIT Remélem, nálam minden rendben lesz...

SÁNDOR Én is, de várjunk egy kicsit. Mert látod, újra egyenes lengésbe kezd. Jelezve, hogy nemsokára fordítva fog körözni. Ahogy máris látod.

EDIT (*tűnődve*) Pedig én neked sose hazudtam...

SÁNDOR Sajnos nemcsak én vagyok a világon. És ami engem illet, mondjuk úgy, hogy ritkán csak.

EDIT Neked nem. És másnak se nagyon... csak ha nagyon szükséges.

SÁNDOR Szempont kérdése, hogy mikor szükséges.

EDIT Tudod jól, hogy gyűlölöm a hazugságot.

SÁNDOR Dicséretes szokás, de ez divat is lehet. És irodalom.

EDIT Ennyire talán mégiscsak ismersz.

SÁNDOR Minden kiismerhetetlenséged ellenére. Csak hát magunknak is hazudhatunk. Akár azt is, hogy gyűlöljük a hazugságot... Na de máris ide-oda leng, ami a hazugságpróba végét jelenti.

EDIT (*kis szünet után*) Tényleg érdekes. Kitől tanultad?

SÁNDOR Egy öreg hölgytől, még diákkoromban. Angolórákat vettem tőle. Nagy híve volt a parapszichológiának, külön ingája volt erre a célra, Paracelsus ingájának nevezte. Alul hegyben végződött, kívül fekete burkolat, ebonit vagy mi, belül vörösréz. Szerinte az a legfontosabb, hogy érzékeli a szervezetünk rejtélyes kisugárzását. De persze egy gyűrű is megteszi, vagy valami más apró holmi cérnára kötve.

EDIT De vajon min alapszik ez?

SÁNDOR Azon, hogy a kezünk egy idő múlva remegni kezd. Még ha nem is akarjuk, és az inga mozgásba lendül. A lengéseket viszont azt befolyásolja, amit az illetőről gondolunk, tudunk.

EDIT És ha nem ismerjük? Ha semmit se tudunk róla?

SÁNDOR Akkor az előítéletek befolyásolnak. Vagy a sejtéseink. — Ennyi az egész. A többi kóklerség.

EDIT Azért mégis érdekes. El lehet tűnődni rajta.

SÁNDOR Más is van még. Intelligencia-próba. Tesztek helyett. Ezt a fej fölött szokás csinálni. *(Feláll, és az ingát a lány feje fölé tartja.)* Minél nagyobb a kilengés, annál intelligensebb a páciens... Na de nézd csak, ez ám az amplitúdó! Legalább százhusz pontnak megfelel. Talán százharmincnek is.

EDIT Eszerint ma is ilyennek látsz még...

SÁNDOR Nemcsak én, az inga is.

EDIT Szép tőle, meg tőled is, de... *(Hirtelen átváltással, felugorva.)* Hanem add csak ide, hadd próbáljam meg. Mert én most úgy megszondázlak, de úgy...

SÁNDOR Állok elébe. Vagy ülök inkább. *(Átengedve az ingát, a lány helyére ül.)*

EDIT Lássuk hát, hogy állsz te a hazudozással.

SÁNDOR Erre magam is kíváncsi vagyok.

EDIT *(kicsit játékos fontoskodással Sándor keze fölé tartja az ingát, megvárja, hogy megálljon, elkomolyodva koncentrálni igyekszik; csak mikor az inga mozgásba lendül)* Te Sándor, ez talán mégse játék. Mert én ezt az ujjam hegyében érzem...

SÁNDOR Úgy emlékszem, te ott sok mindent szoktál érezni.

EDIT Nem baj. Így legalább hitelesebb lesz. Az is, hogy hosszában indul.

SÁNDOR Mert olyannak látsz, amilyenek látni szeretnél. Vagy én mutatni magam.

EDIT Azért még sok minden kiderülhet. Mert most visszafelé kezd el körözni... Na 'de ilyet! Nálad is baj lenne az igazmondással?

SÁNDOR Mért csodálkozol? Mintha én nem szoktam volna önmagamnak hazudni.

EDIT Ki nem szokott? De ha így magyarázod, az egész egy fatatkát sem ér... *(Az ingát most Sándor feje fölé lógatva.)* Na de nézzük a híres agyadat... Itt talán nem okozol csalódást...

SÁNDOR *(a feje fölé tekintve)* Hát... megjárja. De nálad nagyobb köröket rajzolt.

EDIT Jó, hogy kimondtad. Mert én nem mertem volna.

SÁNDOR Mért ne lehetnél te az intelligensebb?

EDIT Az eredményeim sajnos nem ezt mutatják.

SÁNDOR Azok itt édeskeveset számítanak. Épp a napokban olvastam egy amerikai sztriptíz-táncosnőről, akit a tesztjei Einstein-nél is intelligensebbnek mutattak.

EDIT *(abbahagyja a „tesztézést” — a cérnán lógó gyűrűvel ezután már csak játszadozik)* Eszerint sztriptíz-táncosnőnek kellett volna elmennem?

SÁNDOR Még megteheted, nem is festenél rosszul. És talán... *(Nyilvánvaló szándékossággal nem fejezi be.)*

EDIT Jobban is tenném — erre gondoltál?

SÁNDOR Csak mert a csillogó agyadat sajnálom, azért...

EDIT Csalódtam a csillogásban. És úgy látom, te is. A kezdeti benyomásaid nyilván félrevezettek.

SÁNDOR Olyan külső ragyogás mellett, amit te is sugároztál, a félrevezető hatással eleve számolni szoktam. Úgyhogy inkább kellemesen csalódom állapítottam meg, hogy veled beszélgetni is lehet.

EDIT De arra, hogy verseket írok, nyilván a kergeségemből következettél.

SÁNDOR Mondjuk, hogy a bizonytalan hangulati egyensúlyodból inkább. Ám a képzettársításaid azt sugallták, hogy talán jók is lehetnek.

EDIT De a prózai kísérleteimben mintha csalódtál volna.

SÁNDOR Akkora reményeket mégse fűztem hozzájuk. És úgy emlékszem, olyasmit mondtam, hogy nem elég kiérlelték még. Több kitarásra lett volna szükséged elsősorban. Na meg hogy tudd, mit is akarsz tulajdonképpen... De azért beajánlhattam volna őket valahová. Sokkal gyengébbek is megjelentek már. Hátha sínre tettelek volna.

EDIT De te nem tettél. Nyilván, mert nem akartad, hogy azt higgyem, hogy... És én elég naiv voltam, hogy ez még tetszen is nekem.

SÁNDOR Azóta persze rájöttél, hogy mégis számító vagyok...

EDIT Rafináltabb, semmint gondoltam.

SÁNDOR *(tűnődő pillantással)* Tényleg ilyennek látsz most?

EDIT Tényleg. De azért akkor is éreztem valamit belőle már. Ki-

csit taszított, de vonzott is. Izgalmas volt, hogy bonyolult vagy ... Lehet, hogy épp ezért kezdtem vallani magamról neked. Egy kicsit a magamutogató hajlamtól is hajtva, azt hiszem ...

SÁNDOR És a magad bonyolultságát is tálalva egyben. Tudva jól, hogy nem vagy egyszerű képlet ...

EDIT Csakis így kelthettem föl az érdeklődésedet.

SÁNDOR Az iránt, ami *benned* van, feltétlenül. Túl az érdeklődésen még a vadász szenvedélyét is. Vagy inkább a lelki nyomkeresőét.

EDIT (*valami megértően cinkos mosollyal*) Persze hogy. Úgyhogy a vallomásaim közül nyilván ezért volt az a legérdekesebb a számodra, amikor ...

SÁNDOR Tudom, melyikre gondolsz. Amikor forogni kezdett a szoba körülöttem, mielőtt az utolsó erődöt összeszedve, az anyádat felhívtad volna.

EDIT (*mintha valami kellemesen borzongató élményt idézne*) Hogy azután, túl a gyomormosáson, elsőnek a fehér gömblámpát lássam meg a plafonon. Hol megjelenni, hol eltűnni, kerek képpel rám vigyorogni. Mert mintha ezt mondta volna: na te híres, látod, élsz, kellett ez neked ...

SÁNDOR Akkor nem így mondtad, valahogy „lidércesebb” volt.

EDIT És neked éppen ez tetszett. Nyilván mert a „halál peremére” vittelek magammal egy kis kiruccanásra.

SÁNDOR Lehet, hogy a te számodra is „kiruccanás” volt. Nemcsak a felidézése, hanem a tett is. Kóstoló az ismeretlenből, egyik megnyilvánulása a lázadásodnak ... Mindenesetre nagyon érzékletes voltál. Meg ahogy szinte „elidegenítő effektusokkal” felidézted, amit magad is gyerekes kis diákszerelemnek nevezted ... Vagy a részletek: még a padló hidegségét is éreztetted a talpad alatt. Rejtett magnó segítségével kész novella lehetett volna belőle. Vagy inkább ígéretes regényrészlet ...

EDIT Tényleg vadász vagy. Sőt vadorzó ...

SÁNDOR Szívesen meghagytam volna neked a történeteidet, de ...

EDIT Rájöttél, hogy sok minden nincs meg bennem hozzájuk.

SÁNDOR Vagy túl sok is van. És ami hiányzik, valami mágneses erőter talán. Hogy a szétsugárzó energiádat egybefogja. De hát vigasztalódj: ebben van a varázsod. A csillogásod, a színéjátkságod. Hogy a türelmetlen tested önbecsapó cseleiről ne is beszéljek. Az

is belejátszik abba az ezerarcúságba, amire mindjárt az elején fölfigyeltem.

EDIT Amint a dedikációd is bizonyíthatja. Mert az mégsem volt akármilyen...

SÁNDOR Úgy emlékszem, éppen az ezerarcúságról írtam valamit...

EDIT Vagy a szkizofréniámról, mert annak is vehettem volna. (*Alig érezhetően csúfondáros leckemondással.*) „A sellő Editnek, a démon Editnek, de a komoly és elmélyült Editnek is, valamint az összes többi Editnek, egyszerűen Szántó Editnek, szeretettel” satöbbi.

SÁNDOR Ez a „satöbbi” már csak én lennék. Mármint a becses nevem.

EDIT Meg a dátum is. Ezerkilencszázhetvennyolc április huszonhárom.

SÁNDOR Minden várakozásomat felülmúltad.

EDIT Minden várakozáson felül hízelegtem a hiúságodnak.

SÁNDOR Hogy a sebzett hiúságomra gyógyírt nyújthass?

EDIT Miért ne? ... Hátha ezért is mentem bele ebbe a felfüggesztésbe? Vagy még előbb is. Ezért ültem be a kocsidba.

SÁNDOR Tehát mégse gondolkodás nélkül történt?

EDIT Annyit tudtam, hogy ezt (*a cérnán függő gyűrűt forgatva*) észreveszed majd.

SÁNDOR És hogy utána szükségem lesz gyógyírra... Kár, hogy a tudatosságod kissé csípőssé teszi a gyógyírodat.

EDIT Nem biztos, hogy annyira tudatos volt... És hátha csak most találtam ki. Mert az én hiúságomnak volt rá szüksége.

SÁNDOR Vagyis a képlet, az alkatodnak megfelelően, most is bonyolult.

EDIT Gondolom, a darab is.

SÁNDOR Miféle darab?

EDIT Amiről az előbb szó volt. Te hasonlítottad darabhoz a mostani együttlétünket. Vagyis ha azt akarjuk, hogy a darab elég érdekes legyen, kellőképpen bonyolultnak is kell lennie.

SÁNDOR Annyira, hogy a szereplők maguk se tudják, mért jöttek össze.

EDIT Nyilván, hogy ezt kibogozzák.

SÁNDOR Egyszerűen összejöttek, hogy tisztázhassák, mért jöttek össze?

EDIT Vagy legalább megkíséreljék. Éppen mert a helyzet bonyolult.

SÁNDOR Ha viszont nem jönnek össze, nincs is tisztáznivaló. Tehát bonyolultság sincs.

EDIT De hát összejöttek... És az, hogy összejöttek és...

SÁNDOR Ugyanazt a kört készülsz újra befutni, vigyázz. Úgyhogy *(tölt a poharába)* egyelőre még nem is tisztázni kell a dolgot, hanem létrehozni a tisztázandókat...

EDIT Úgyhogy azt máris tisztázhatnánk *(a cernára kötött gyűrűt Sándornak nyújtja)*, hogy ezt hová függesszük.

SÁNDOR *(a gyűrűt átvéve)* Itt a lámpán megfelel?

EDIT Hogyne felelne. Jobb helyet el se tudok neki képzelni.

SÁNDOR *(a cernát a lámpára kötve)* Így. Függyön mementóként fölöttünk.

EDIT Memento mori...

SÁNDOR Legyen „memento” csak, „mori” nélkül. A halált talán ne idézzük meg.

EDIT Miért ne? Az csak fokozná a darab izgalmát... És hát a tragédiát kizártnak tartod?

SÁNDOR Elvben nem, de... Ennek a darabnak egyelőre még a műfaját sem ismerjük... Éppen ezért ide valami olyan mozzanat kellene most, ami...

EDIT Talán az, hogy... *(Hirtelen fölugrik, két kezét tréfásan csípőre teszi.)* Hohohó, uram! Nem addig van az! Miért csak az én jegyességem kerüljön itt függő helyzetbe? Hát az ön házassága? Tessék csak a gyűrűjét szépen fölakasztani! Ide az enyém mellé.

SÁNDOR *(két kezét fölemelve, a véltenség mozdulatával)* Parodon, hölgyem, én ártatlan vagyok.

EDIT *(őszintén meglepődve)* Hogyhogy ártatlan?

SÁNDOR Tényleg nem vetted észre? Még majd kiderül, hogy én vagyok a jobb megfigyelő.

EDIT De hát mióta?

SÁNDOR Van vagy fél éve. És csak egy már rég fennálló állapotra üttem rá a törvényesség pecsétjét... Különben azalatt történt, amíg odabent voltam.

EDIT Odabent? ... Nem tudom, mire gondolsz.

SÁNDOR Hát a síttrre. Amikor ültem. Irén ezalatt beadta ellenem a keresetet, és közben került sor a bontóperre is.

EDIT Ugyan már... Mit nem mondasz?

SÁNDOR Miért? Felőled akár ott is lehettem volna... Na de

tréfán kívül, nem gondolod, hogy a darabunknak csak a javára válna, ha arról esne benne szó, hogy nyomasztó börtönlélmények után találkoztam újra össze veled és te segítesz hozzá, hogy ismét önmagamra találjak? Ha az oldódást hozod el nekem. És ha most küblibúzról mesélhetnék vagy a kopogtató hírszolgálatról a cellafalakon. Esetleg arról, hogy a fegyházigazgató büntetésből kopaszra nyíratott, és leborotváltatta a szakállamat, pedig még csak joga se lett volna rá, mivel még a vizsgálati idején történt.

EDIT (*belemegy a játékba*) És? Mit követtél el? Betöréses lopás? Fegyveres útonállás? Vagy erőszak talán?

SÁNDOR Á, dehogya. Közönséges bűnöző szerepét semmiképp sem vállalom. Csakis az üzemi balesetet természetesen. Mondjuk, valamelyik írással telibe találok egy helyi hatalmasságot. Olyat, akinek módjában áll úgy feltüntetni a dolgokat, hogy ami csak őt célozta meg, az egész ellen irányult. Mintegy a természetes reflexeivel reagálva, annak a jó öreg formulának a jegyében, ami mindig beválik. Feudális hagyományok trágyájával dúsított zsíros vidéki televényen különösen. Azt hiszem, érted...

EDIT Hogyne értenélek. Ehhez tényleg elég régen ismerlek... De azt hittem, az elmúlt már. Nem gondoltam, hogy még mindig rád törnek a kísértéseid.

SÁNDOR (*fölnevetve*) De még mennyire! Jobban, mint eddig bármikor. Főleg, mert éppen elegenden vannak körülöttem olyanok, akik megérdemelnék, hogy miattuk váljak cellalakóvá. Nem szólva arról, hogy a mi egymást túlkiabáló korunkban lassan odajutunk, hogy sokan csak annak szavára hajlandók úgy-ahogy odafigyelni, akit az ablakrácsok árnyéka is félmjelez valamennyire. Na és akit az „alkotás” rögeszméje birizgál, azt szeretné, ha észre is vennék. Ezért kacérkodik nemcsak a bohócjelmezzel, hanem a rabruhával is. Úgyhogy, ki tudja, egyszer talán csakugyan... De még ha nem is lesz hozzá soha bátorságom, mért ne éljem ki legalább egy darabban magam?

EDIT Persze, miért is ne? ... De most hagyd a darabot. (*Kissé a komolytalanság álarca mögül.*) Mert most én is felelősségre vonhatlak, nem gondolod? Hogy lehet, hogy erről én semmit se tudtam?

SÁNDOR Már mint a válasomról? Honnan is tudhattál volna?

EDIT Igaz is... Honnan tudhattam volna?

SÁNDOR Na látod, amióta arról a külföldi utamról hazatértem...

EDIT Ahonnan egy képeslapot küldtél csak.

SÁNDOR Úgy emlékszem, kettőt is. Egyet Rómából, egyet Párizsból. Arról én igazán nem tehetek, hogy...

EDIT Igaz. Közben elköltöztem otthonról.

SÁNDOR (*fanyarul, egy kis sóhajjal*) Jegyesség együttéléssel...

EDIT Próbaházasság... (*Cigarettaért nyúl, türelmetlenül rágyújt.*) Nem bírtam tovább otthon, nyomasztott a ház, főleg az anyám. Hogy folyton az van napirenden, hogy ő mennyit áldozott, képtelen voltam elviselni a légkört, amit maga körül teremtett. Hogy folyton a drága húgocskámat hozta föl példának, aki ugyan már az általánosban magolva tanult, de azért idejében megszerzett egy jól kereső mérnök férjet magának. Egyszóval azért...

SÁNDOR Ezért is. Mert a nélkülözhetetlen mítoszodat azért megszóttad magadnak ehhez a lépésedhez is. Mielőtt egy időre eltűntél volna a szemem elől.

EDIT De hát elég hamar újra összefutottunk. Igaz, hogy eszményinek aligha mondható körülmények közt.

SÁNDOR Arra a szerencsétlen rock-koncertre gondolsz, ahová kiszálltam a nyáját tanulmányozni? Vesztemre, mivel a végetértével ott találtalak az arénán kívül, az oszladozók közt. A túltengő fenekű barátnőd és két, eltérő fokon részeg srác társaságában. Egyikük mérsékelt nyomás alatt, a másik tökrészeg.

EDIT Sőt: hullarészeg. Ezt el kell ismerni.

SÁNDOR Én viszont növekvő rémülettel ismertem föl, hogy éppen ő a te tartozékod. Még mielőtt arcodon a felismerés örömeivel hozzám futottál volna.

EDIT Hogy megkérjelek, vegyél fel legalább engem a fiúmmal, mivel a boldogtalan képtelen a lábán megállni. Ilyesmi is csak tőlem telik ki, igaz? Elegend is lehetett.

SÁNDOR Az is lett. Hamisítatlan nyárspolgári képet vághattam hozzá.

EDIT Hát még ha láttad is volna magadat. Ahogy közölted (*Sándort utánözva*) „Ittas egyének szállításával nem foglalkozom!”

SÁNDOR Mielőtt a kocsiajtót magamra rántottam volna. Rettenetesen dühös voltam rád, borzalmasan stílustalannak éreztelek.

EDIT (*fürkészve nézi, évődő, de gyengéd is*) És aztán? Mit csináltál?

SÁNDOR Nekivadultan írni kezdtem.

EDIT Ki akartál írni magadból?

SÁNDOR Még csak arra se méltattalak. Abszurd komédiát kezd-

tem el írni. Színvakokról, akik nem tudják magukról, hogy színvakok. Ám egy szép napon középük csöppen egy ép látású figura, aki megpróbálja ráébreszteni őket a színvakságukra.

EDIT De ők nem hagyják. Inkább kinyírják. Ugye, ez lett a vége?

SÁNDOR Eleinte én is erre gondoltam. De aztán az a befejezés jutott eszembe, hogy amikor a szemek lassan mégis elkezdnek rányílni a saját színvakságukra, a jövevény váratlanul abbahagyja a szemnyitogatást.

EDIT Nehogy az illúzióikat szertefoszlassa?

SÁNDOR Ezzel indokolja önmaga előtt. De inkább kételkedni kezd, hátha épp ő a színvak. Elvégre amazok többen vannak.

EDIT Be is fejezted?

SÁNDOR Félretettem, függőben maradt. Azóta is pihentetem.

EDIT Szóval így... És mással nem is kúráltad magad?

SÁNDOR Dehogynem. Az eb szőre sem hiányzott.

EDIT A szokásos libuskáid?

SÁNDOR A szokásosak.

EDIT Az üdítő hatásukkal, értelek, persze... (*Mint aki mégis kimondja.*) Még csak nem is vártad, hogy jelentkeztek?

SÁNDOR De igen, egy ideig. Aztán kihúztam a telefondugót.

EDIT Ezért tárcsáztam többször is hiába a számodat. Később levelet próbáltam írni neked, de nem ment.

SÁNDOR Arra gondoltál, hogy minek. Mi az értelme?

EDIT... Valahogy így...

SÁNDOR (*majdnem ugyanúgy, mint Edit az előbb*) Pedig mégis vártalak. Még a telefon kikapcsolása után is. Arra is gondoltam, hogy megjelenesz. A korábbi váratlan felbukkanásaidra alapozva a reményeimet. Alighanem a benned végbement változások iránt is színvakon kissé...

EDIT Hogy megjelenek és megmagyarázom?

SÁNDOR Hogy majd beszámolsz. Mint annak idején az elegáns bajuszú doktorkádról is.

EDIT (*máris vidáman*) Igaz is, a doktorka! Aki még tetszett is volna...

SÁNDOR Mégis meggyötörted. Csak mert a biztos egzisztencia reményében jónyád próbálta meg rád varrni...

EDIT És mert valami számító ravaszsgot vettem észre a tekintetében.

SÁNDOR Hátha képzelted csak. Azt is az anyád miatt.

EDIT Benne is volt. Az ellenállhatatlansága biztos tudatával párosulva... És hát az „egzisztenciát” akartam meggyötörni benne mindenekeelőtt.

SÁNDOR Ez is tetszett meg a legjobban a történetedben. Ezért is emeltem benne ezt a mozzanatot, mikor megírtam. Még ha nem is biztos, hogy...

EDIT Minden úgy volt, ahogy megírtad. — Annyi mindent megírtál rólam...

SÁNDOR Még a kiskatonádat is. Egyebek mellett.

EDIT Pedig azt nehezen tudtad megbocsátani.

SÁNDOR Ez azért túlzás. Mindig is igyekeztem ahhoz tartani magam, hogy nem tartozunk egymásnak számadással. Más a beszámoló. Ezt sem vártam el, csak számítottam rá.

EDIT Mégis úgy néztlél rám, mint valami bakaringyóra. Pedig az egy kedves fiú volt, csak éppen egyenruhában.

SÁNDOR Amire én azért vagyok allergiás, mert az egyenlelket látom alatta... De azért inkább csak mulattam rajta. Főleg, mikor ott állt az utcán. Andersen ólomkatonájának rendíthetlenségével, de mégsem féllábon. Vagy talán mégis, kínjában. Képtelenül rá, hogy belépjen. Csak mert ott látta a kocsimat vesztgelni.

EDIT (*szándékoltan vidám emlékezéssel*) Persze! Mert egyszer már összefutottatok. Én meg úgy mutattalak be, mint egy barátomat, nem is, mint egy „volt udvarlómát”. Úgyhogy mikor ismét ott látta a kocsidat... (*Felnevet.*) Ugyan, mi mást is hihetett volna... De azért rendes voltál. Meg se próbáltál lefeküdni velem. Amíg ő volt, egyszer sem...

SÁNDOR Megpróbáltam tisztelni az érzéseidet.

EDIT Megelégedtél a „lelkemmel”. Így mondtad, hangsúlyozottan idézőjelben.

SÁNDOR De hozzátettem, hogy „egyelőre”. Mert azért számítottam rád... (*Kissé elkomolyodva.*) Pedig mintha akkor kezdtlél volna szökni előlem. Nyilván, mert túlságosan megérezted a számításomat.

EDIT (*szintén elgondolkodva*) Lehetséges... Mindenesetre, amikor vége lett, valahogy nem volt kedvem a történeteket veled élvezetben. Alighanem ezért választottam a nyüzsgést helyetted.

SÁNDOR Bulikkal helyettesítettél, szinte a tinédzserségedbe visszacsúsztatva...

EDIT De azért levélben beszámoltam mindenről...

SÁNDOR Ezért is tudtam megírni a katonás történetedet. Job-

ban mondva a szakításodat az akkor már civille visszavedlett katonáddal. A „meddő várakozás” perceit, ahogy a telefonveszeke-
dést követően már tudod, hogy nem jön, mégis az érkezését re-
méled. Majd ahogy eljutsz a bizonyosságig... Szóval ilyenféle
sztorikkal érdemeltem a kritikától olyanféle zöldségeket, hogy „a
női lélek elmélyült ábrázolója”...

EDIT (*játékos szemrehányással*) Te élődsi, te. Belőlem éltél.

SÁNDOR Talán, mert önmagamból nem merem. Nem bíztam
eléggé a démonaimban. Később meg talán bosszúból is, amiért
már csak a nyersanyagszállítóm voltál... De hát te engedted át
az anyagot nekem.

EDIT (*ugyanúgy*) Így kiszipolyozni az embert. Hát szabad ilyen?

SÁNDOR A művészetben és a szerelemben mindent szabad.

EDIT Biztos vagy ebben?

SÁNDOR Tökéletesen. Mind agyonszabályozottabb világunkban
a szabadság utolsó rezervátumát ez a kettő jelenti... Csak hát
attól félek, te már nem is érted ezt.

EDIT És hogyha mégis...?

SÁNDOR Kicsit azért remélem...

EDIT Hogy valami még maradt a lázadásomból?

SÁNDOR Abból, amit — remélem — nemcsak én láttam ben-
ned. A „korlátokat nem tűrő nőiesség” lázadásának lobogását —
a „korosodó férfiszememmel”... De hát végeredményben most itt
vagy mellettem. (*Athatóan néz rá, majd váratlanul keményen.*)
Mért vagy itt, mondd! Mért vagy itt? Erre válaszolj!

EDIT (*ellágyultan, már-már elcsukló hangon*) Mert... (*Hirtelen felkelve Sándor mellől, eltávolodik.*) Sándor, miért mindig ró-
lam beszélünk? Miért én vagyok csak szüntelenül terítéken, te meg
magadról semmit se mondasz. Ezt is például, hogy közben elváltál,
ezt is szinte véletlenül... (*Váratlanul játékosan.*) Mert ez, még ha
az egészet darabnak vesszük is, kissé zavaró aránytalanság. Akár a
szakértelmed is észrevehetné.

SÁNDOR (*kelletlenül*) De hát... Nem tudom, mit is mondhat-
nék. Azonkívül, hogy élvezem a visszanyert szabadságomat.

EDIT (*látszólag tárgyilagosan*) Ha élvezed, minden rendben van.

SÁNDOR Jobb lenne persze, ha okosan fel is tudnám hasz-
nálni.

EDIT (*kicsit érdesen*) Azt hittem okosan élsz a szabadsággal.

SÁNDOR Eddig sajnos csak részben sikerült. Egy-két dolgot
talán... (*Hirtelen nekilendülve.*) De hát a fenébe is, valami mást

szeretnék. Mert úgy érzem, másképp is lehetne írni erről a mucsai menanzsériáról itt körülöttünk. Egyszerre több kíméletlenséggel és több megértéssel. És ha kell, hát az asztalfióknak. De egyelőre úgy látszik, meg kell szoknom, hogy nincs a közelemben senki, aki elsősorban megélhetési forrást lát bennem. Mert ha éppen az okaimra vagy kíváncsi, hát valamennyi közt ez volt döntő, ezért választottam a magányt. Amit egy ideig remélhetőleg képes leszek még függetlenségnek és szabadságnak érezni. Mert Irén, még ha sok mindent meg is értett és meg is „bocsátott”, éppen ezt, éppen ezt nem... (*Egyfajta tehetetlen megértéssel.*) De hát kívánhatom-e bárkitől is, aki *van*, hogy csak akkor *legyen*, amikor kell és szűnjön meg, valahányszor én... Egyszóval az én „elvárásaim” enyhén szólva is épp elég bonyolultak ahhoz, hogy azokból, feltéve, hogy nem szent, minden elképzelhető élettársnak előbb-utóbb elege legyen. (*Újra szúrósan nézi a lányt, röviden fölnevet, majd kissé komolytalan felhanggal, de egyben bujkáló kegyetlenséggel.*) Lehet, hogy nevetségesnek találod az észbejutásomat, de hát az időnkénti észrevétlenné válásnak ebben a szerepében még téged se nagyon tudlak elképzelni magamnak. Te, aki annyira felfokozottan szeretsz létezni...

EDIT (*erőltetett könnyedséggel, amitől az egész játékba megy át*) Na és? Legfeljebb, amíg szüneteltetni kívánsz, az ügyeletes szeretőmmel foglalkozom majd.

SÁNDOR (*veszi a lapot*) Csakugyan, miért ne? Akárcsak Alba hercegnő az éppen soros torréádorával Goya mellett.

EDIT Akiról a Meztelen mayát festette?

SÁNDOR A felöltözöttet is. Mind a kettőt.

EDIT Ez azért biceg egy kicsit, Sándor. Alba hercegnőnek Goya a szeretője volt.

SÁNDOR A főszeretője. Mellékszeretői a váltakozó torréádorok. Na és volt egy Alba herceg is. De ő műkedvelőként gondolkázott, illetve baritonozott. Vagy viola da gambán játszott, már nem is tudom... Legalábbis amíg az isteni Cayetana, mármint a hercegnő, meg nem mérgezte. Lehetséges, hogy csak a rágalom szerint, bár az inkvizíció emellett még boszorkánysággal is vádolta. De később mindkét vádat elejtették, mindent elkentek.

EDIT És Goya? Úgy tudom, ő nő is volt.

SÁNDOR Egy rakás gyerek apja is még. Emellett akkor már elég testes is, bácsis külsejű.

EDIT De a démonai megvoltak.

SÁNDOR Neki aztán meg. Még a pocakjával együtt is örömet vállalnám őket... Különben gondoltam már rá, hogy Goyáról és a hercegnőről írok darabot. Valahogy a kettőnk... „barátságát” is belevetítve. Egyszer el is kezdtem, de...

EDIT Tényleg? Érdemes lenne... Úgyhogy... (*Előkelő hölgy testtartását veszi föl, úgy lépked, mintha uszályos ruhában járna, kezét csókra nyújtva Sándor felé közelít.*) Ó señor Goya, kedves maestro...

SÁNDOR Hódolatom, hercegnő... (*A lány kinyújtott keze fölé hajolva féltérdre ereszkedik.*) Oly rég várok e pillanatra, oly régen láttam...

EDIT Én is önt, maestro, kedves barátom...

SÁNDOR Ez csak önön múltott, hercegnő. Hiszen, amint jól tudja, én bármely pillanatban kész vagyok a ruhája szegélyét is ajkaimmal illetni.

EDIT Na de kedves barátom... Álljon föl inkább...

SÁNDOR (*térdelő helyzetben maradva átöleli, arcát hozzászorítja*) Engedje meg legalázatosabb szolgájának, hogy így maradhasson...

EDIT (*miközben a férfi fejét magához húzza*) Amennyiben ez önnek örömet okoz... De hát kedves és szeretett barátom, meséljen magáról közben. Hogy érzi magát, min dolgozik most?

SÁNDOR Rémképek gyötörnek, hercegnő. Éjszakánként denevérszárnyú démonokról álmodom...

EDIT Ó, már megint, maestro?...

SÁNDOR Még mindig, hercegnő... Éjszakáról éjszakára csoportosan rohannak meg a démonaim, bár én igyekszem kifogni rajtuk. Felébredve gyertyát gyújtok, lerajzolom, megfestem őket. Meg a boszorkányok seregét is holdtöltekor a boszorkányhegyen — mert álomban oda is ellátogatok. Csupa rémségesen töpörödött vénasszony, egyedül ön szép és fiatal köztük...

EDIT (*ingerlő nevetéssel*) Ugyan már, Don Francisco, mondhatom, szép helyekre visz magával álmában... De hát mi történt önnel? Miért ezek a szörnyű rémálmok?

SÁNDOR A legutóbbi autodafé, Cayetana. Mintha ma is lát-nám még a máglyák fényét. És az égett hús szagát is egyre érzem még.

EDIT Attól tartok, ön túl érzékeny, kedvesem. Nem kellett volna végignéznie.

SÁNDOR Téved, hercegnő. Nekem mindent látnom kell. Az a dol-

gom, hogy mindent megörökítsek. Akár körülöttem, akár bennem van. És hát ami az eretnekek máglyáit illeti, ön is tudja, hogy azok közé tartozom, akiknek az efféle kötelező végignézni. Ha netán távol maradnék, karhatalommal is odavinnének. Egyéb szankciókról nem is beszélve... De azért örvendetes hírekről is beszámolhatok: megrendelést kaptam a királyi család lefestésére.

EDIT De hiszen ez pompás, maestro. Hiszem is, hogy kitesz magáért...

SÁNDOR Remélem, hogy nem vallok szégyent — „lefestem” őket. Úgy lefestem őket, de úgy, hogy az utókor csodálkozni fog, amiért ép bőrrel meg tudtam úszni. Mindenesetre az ön halálos ellenségét, a királynét fogom a leginkább kíméletlen őszinteséggel jellemezni. Tekintse ezt olthatatlan rajongásom újabb jelének.

EDIT Köszönöm, kedves Francisco. De azért legyen óvatos... Hiszen épp az imént emlegette a Szent Hívatalt. Még mindig zaklatják?

SÁNDOR A már említett meghívásuktól eltekintve nem. De nyilván szemmel tartanak. Egyes szabadgondolkodó körökkel való kapcsolataim miatt ellenőrzik a postámat, és valószínűleg a telefonomat is lehallgatják... De hát a múlt tüskéi, Cayetana, nemcsak ő, én se tudom megbocsátani — legkevésbé az önhitt és tévedhetetlen butaságot nem. Higgye el, hogy semmi sem elviselhetlenebb, mint az igazhitűség... Úgyhogy ha ön nem lenne, drága Cayetana, alighanem rég elhagytam volna már ezt az egyedül üdvözítően katolikus országot, s túl lennék már a Pireneusok lánacán.

EDIT Don Francisco, mit nem mond, kedves...

SÁNDOR Igen, Cayetana, igen... De hát ön nekem az istennőm, a káprázatomban! A tébolyom, az elmebajom... Még ha ideje sincs már a számomra. Mert mostanában vétkesen elhanyagolja öreg barátját...

EDIT Francisco, kedvesem, ne legyen igazságtalan. Tudja jól, hogy gondolatban szüntelenül önnel vagyok csak.

SÁNDOR Tudom, hercegnő, tudom. Bizonyára még olyankor is, amikor az arénák acélos testű és párdücléptű hőseinek valamelyike karnyújtásnyira van csupán öntől. Vagy még annál is közelebb talán.

EDIT (*felnevetve*) Ó, azok, maestro... Testek csak, semmi egyebek.

SÁNDOR Ettől én még szenvedhetek miattuk, Cayetana... Csakugyan semmi egyebek?

EDIT Pompás állatok csak, higgye el nekem. Alig különböznek azoknál, amelyek a pengéiktől átszúrva az aréna homokján fekvé maradnak. És egymástól is alig térnek el, bármelyikük képes a másik helyébe lépni.

SÁNDOR De mintha nem is csak egymást helyettesítenék, hanem engem is, Cayetana — úgyhogy nekem lassan már csak a démonaim maradnak. Velük viaskodhatom kedvemre, mialatt ön másokkal mulat. Egyiknek a nehezebb, másiknak a kellemesebb rész...

EDIT (*hirtelen fellobbanó indulattal hátralépve*) Maestro, ezt a hangot megtiltom!

SÁNDOR (*felállva, nem egészen tiszteletlenül, de változatlanul gúnyval*) Amennyiben megbántottam volna, úgy bocsánatért esedezem, hercegnő. De azért bátorodom emlékeztetni rá, hogy önnek, kedvesem, aki az olcsó tavernákban mért tömlőízű bor különleges aromáját is képes értékelni, és aki a nép egyszerű leányainak öltözékében gyakran látogatja a madridi külvárosok sikátorait, önnek, Cayetana, nem szabadna neheztelnie ezért a hangért. Éppen mert az alsóbb néposztályok enyhén fokhagymaszagú örömei iránt sem érzéketlen egészen. Úgyhogy, ha az igazságot egy paraszti származású piktör szájából kissé nyersen, de mégis pallérozott modorban hallja... De ha mindenképpen ragaszkodik hozzá, hogy illő formában megkövessem...

EDIT (*újra közelebb lépve hozzá*) Ó, hallgasson, maestro! Vegye úgy, hogy megkövetett. Önnek máris megbocsátottam, amit egyedül önnek tudok megbocsátani. Még a megbocsáthatatlant is — éppen a telitalálatáért... De hát, Francisco, kedves, ön mindig is megértett engem. Tudja, mennyire fékezhetetlen vagyok, mennyire kényes a szabadságomra...

SÁNDOR Tudom, és ezért is istenítem. Azért, ahogyan a szabadságát megvalósítja. Itt az inkvizíció sötétségének közvetlen szomszédságában. Ezért vált a szememben a szabadság, sőt, bocsásón meg még ezért is, a korlátokat nem tűrő zabolátlanság jelképé is egyben... (*Kissé tűnődve.*) Különös dolog ez, nem gondolja? Hogy ami a művészetemben valóban művészet is, azt mindenekelőtt két dolog határozza meg. Vagy inkább a viszonyom a kettőhöz. Az egyik az inkvizíció a démoni sötétségével, a másik ön, drága Cayetana, a ragyogásával és a szabadságával — még

ha ebbe a szabadságba a bikák acélizmú legyőzői is beletartoznak. Ez a kettő együtt, Cayetana, ez a kettő szabadítja el a démonaimat. Meg míg az elsőt egyértelműen gyűlölöm, a másik iránti imádatomról ez az egyértelműség már nem mondható el.

EDIT Eszerint egy kicsit gyűlöl is, ugye?

SÁNDOR Csak amennyire a szabadság után áhítózó a szabadság birtokosát gyűlölni szokta. Irigységgel és féltékenységgel a csodálat mellett. Ugye megérti, mire gondolok?

EDIT Megértem, de... Ne gyűlöljön, Francisco, kérem... (*Bizonyos szomorúsággal.*) Ne gyűlöljön, mert ha nem lenne meg bennem mindaz, amit olykor gyűlöletesnek érez, bizonyára a szeretnivalót se találhatná meg bennem. Főleg ne az acélkemény! állataim miatt érezzen gyűlöletesnek — ne bántson, úgysem élek sokáig. (*Hirtelen élénkre váltva.*) És hát gondolja meg, kedves maestro! Ha én önt csakugyan annyiszor boldogítanám a jelenlétemmel, ahányszor azt ön ilyen kivételes pillanatokban óhajtáná, ennek csak a művészete látná kárát. (*Felbugyborékoló nevetéssel, most már komédiázva.*) Ne is tiltakozzék, maestro, könyörgöm, ne tiltakozzék. Inkább higgye el, kedves jó maestróm, ha én minden időmet önnel tölténém, hamarosan a pokolba kívánná az isteni Cayetanáját, vagy legalábbis a torreadorai karjába... Mert én elégetném önt, drága maestróm! Szénné perzselném, füstté és hamuvá válna mellettem...

SÁNDOR El tudok képzelni rosszabb máglyahalált is.

EDIT De én becsülöm önt, tisztelem és szeretem. Sőt még félttem is. És jó szeretnék lenni önhöz, maestro, ha senki máshoz nem is, de önhöz igen, nem szeretnék a máglyája lenni. Akkor már inkább az inkvizíció, amelyet „egyértelműen” gyűlöl... (*Elakad, úgy néz Sándorra, mintha a ságását várná.*)

SÁNDOR (*kis csend után*) Ha azt kérdezed, hogy van tovább, hát sehogy. Eddig készült el. Vagy másfél éve, azóta rá se néztem.

EDIT Értem, de mégis mi történt? Goyával és a hercegnővel. Hogyan fejeződött be a regényük?

SÁNDOR Úgy hogy a hercegnő valóban nem élt sokáig. Valószínűleg a királyné keze volt a dologban.

EDIT És Goya? Hogyan viselte el az elvesztését?

SÁNDOR Nyilván nem könnyen. Később valóban Franciaországba szökött az inkvizíció elől. Bordeaux-ban élt késő öregségéig. Vándorköszörűsöket és fejlányokat festett.

EDIT Tényleg meg kellene írnod ezt a darabot. Miért nem írod meg?

SÁNDOR Kötve hiszem, hogy elbírnék Goya démonaival.

EDIT (*előbbi gyengédsége nélkül már, inkább keményen*) Mért nem bízol jobban a démonaidban? (*Gúnyal is már.*) Most, hogy szabad vagy? ... (*Kezével csúfolódva szárnyverdesést utánoz.*) Mint a madár, olyan szabad vagy!

SÁNDOR (*csak azért is, rájátszva*) De még mennyire, hogy az vagyok! Úgy bizony, máris repülök! (*Két karjával most ő kezd csapkodni, majd futva elindul az asztal körül.*) Ez az, látod, repülök! Próbálg követni! ...

EDIT (*szintén „repülve” utána indul*) Máris követlek ...

SÁNDOR (*futás közben*) Ugye, nem is rossz? ... Repülünk, Edit ...

EDIT (*ugyanúgy*) Repülünk, igen ... Repülök, veled repülök ...

SÁNDOR (*fokozva az iramot*) Gyorsabban, gyorsabban! Így! ... Érzed a szelet? ... Ugye, csodásnak érzed?

EDIT Csodásnak, de nem csodálkozom ... Hiszen azért vagyok itt ... Ezért a felfüggesztés is ...

SÁNDOR Eszerint a felfüggesztett jegyesség felfüggesztett rab-ság is egyben? ...

EDIT Minden szabadság az, nem gondolod? ...

SÁNDOR Ez szép volt, Edit ... Látom, tudsz még követni. Csak bízz a szárnyaidban. Ugye, bírják még a szárnyaid?

EDIT Bírják, persze hogy bírják ...

SÁNDOR (*hirtelen lefékezve visszafordul*) De azért megpihenhetünk ... (*Mintán a lány nekifutott.*) Vegyük úgy, hogy landoltál. Vagy inkább (*bizonyos éllel*) révbe futottál.

EDIT (*fejét Sándor vállán nyugtatva*) Hagyd a „révet” most ...

SÁNDOR Nem arról a révről beszélek. Nem a véglegesről — hanem a magam átmeneti révéről. Ahol csak üzemanyagot tankolsz. Hogy utána továbbhajózhass. Vissza a szárazdokkba.

EDIT Arról, ami „tovább” van, ne is beszélj most ...

SÁNDOR Pedig én arra készülök. Mert sok mindent nem kérdeztem még. Talpig fehérben leszel?

EDIT Teljes szerelésben, úgy, ahogy dukál. Fátyol, koszorú, úgy viszik majd utánam az uszályomat. Szép leszek, majd meglátod, képet is küldök.

SÁNDOR Kösz. Berámáztatom, és a falra akasztom.

EDIT Akkorát nem kapsz.

SÁNDOR Akkor megnagyítottam. Legalább negyvenszer húszra. Ég lesz?

EDIT Olyan utálatos vagy. Pedig én komolyan gondoltam ezt.

SÁNDOR Én is komolyan.

EDIT És? Hová akasztasz? A bumerángod közelébe? A barátod mellé?

SÁNDOR Annál azért jobbat érdemelsz. Még a „lakadalom” ellenére is. Vagy az elmarad?

EDIT Dehogy marad, komplett cirkusz lesz.

SÁNDOR Eszem-izommal, vendégsereggel? (*Egyre számonkérőbbben.*)

EDIT Cigánybandával.

SÁNDOR Násznaggyal, menyasszonytáncossal?

EDIT Koszorúslányokkal és -legényekkel.

SÁNDOR Újasszony-avatással, piroskendős beöltözéssel?

EDIT Babosruhában leszek. Tűzről fogok pattanni. — Nagyon rossz vagy kicsit csak?

SÁNDOR Egészen az. — Persze a szülei lelkén szárad...?

EDIT Nem adnák egy vak lóért.

SÁNDOR Gondoltam. Bármennyire is madarat lehetne fogatni különben velük. Persze, az egyszülött fiú, a drágálatos csemete... (*Hirtelen indulattal.*) De hát az istenit, Edit, ezt azért sehogy sem értem!

EDIT Tudom... De mit nem értesz?

SÁNDOR Úgyszólván semmit. Mert még ha elfogadom is ezt szerelemnek, azért egy valamirevaló szerelem is áll valamiből. Szerkezete van, felépítése. És vannak okai is... Vagy te nem így gondold?

EDIT (*pillanatnyi csend után*) Az a bajod, hogy mindent az agyaddal akarsz érteni...

SÁNDOR Én azzal szoktam... És erről a hibámról nem kívánok leszokni. Ezért nem mondok le a válaszodról sem. (*Gyengédében, de kissé a „megjátszott megértés” mosolyával is.*) Próbálj gondolkodni. És szavakat is találni a válaszodhoz.

EDIT (*újra egy kis csend után*) Nem tudom... Talán mert belém kapaszkodott és...

SÁNDOR Mint valami mentőövbe, ugye? És te kötelezőnek érezted, hogy az legyél a számára?

EDIT Talán mert ő is mentőövem lett...

SÁNDOR (*a gúny ellenére, továbbra is bizonyos gyengédséggel*)

Közel áll ahhoz, hogy megható legyen... És ezenkívül? Az is, hogy „ki szüli meg a gyermekeimet?”. Mert ezt ismerem nálad.

EDIT Úgy tudom, ez téged sohase bántott...

SÁNDOR Ha az ember a fejébe vette, hogy produkálhat, a reprodukció könnyen zavaró lehet... De hát te, ha akartál is valamit...

EDIT Annyira „mindent”, hogy az szinte semmi se volt már... (Közel áll a síráshoz, aztán hirtelen átváltással.) Hanem azért volna egy javaslatom, Sándor, ha meghallgatnád. Ha már a jegyeségemet így felfüggesztettük, nem kellene ezt a témát is felfüggesztenünk?

SÁNDOR Érthető kérés...

EDIT Ma estére legalább... És hát a darabunk második része hátra van még. Most meg a szünethez közeledünk már.

SÁNDOR Igazad van... De akkor most mi következzen?... (Egyszerre élénken.) Sok töprengésre nincs idő, mert a játéknak itt most peregnie kell. (Sietve a lemezes szekrényke felé indulva.) Talán egy lemezt, jobb híján, mentőötletként...

EDIT (kapva rajta) Rendben, de előbb... (Gyorsan az asztalhoz ugrik, mindkét pohárba tölt, akár ki is locsolhatja az italt egy kicsit, majd Sándort meg sem várva, fölhajtja a magáét; innen kezdve további utasításig lázas ritmusban.)

SÁNDOR (szintén bedönti a magáét, majd máris a lemezek közt matarva) Táncolhatnánk is.

EDIT Persze, úgy is gondoltam.

SÁNDOR (türelmetlenül turkálva) Azt hiszem, egy jó tangó is hatásos lenne. Mert ilyenkor a giccs megengedett, sőt kötelező is.

EDIT Pontosan. És hát a nosztalgia...

SÁNDOR Az ám, hazám! Elvégre vagy nosztalgia vagy kalaposinas... (Elindítja a zenét, szertartásos komikummal meghajol, majd táncolni kezdenek: amúgy „varietésan”, hirtelen rántásokkal; a szám lejártá után kicsit mintha mindketten szédülnének, Edit nekitántorodik Sándornak.) Na mi az? Csak nem szédülsz nekem?

EDIT (kicsit spicces is lehet, de nem ez a lényeg) De igen... És, sajnos, „neked”...

SÁNDOR (két vállánál fogva eltartja magától, áthatóan néz rá) Azt hittem, akarsz szédülni.

EDIT Akarok, de...

SÁNDOR Azt hittem, mindenestül benne vagy ebben a felfüggesztésben.

EDIT Benne, de... mi ez az egész...?

SÁNDOR Ha mindenáron nevet akarsz neki találni, tekintsd a búcsúdnak talán.

EDIT A „legénybúcsúmnak”?

SÁNDOR A leánybúcsúdnak.

EDIT Jó. Legyen a „leánybúcsúm”.

SÁNDOR Következtesen a nőemancipáció talaján állva ezt minden idézőjelet idéző mellégzöngye nélkül kéne mondanod. Próbáld még egyszer.

EDIT *(az előbbinél természetesebb hangon)* Legyen a leánybúcsúm. Így már megfelel? Vagy még gyakorolnom kell?

SÁNDOR Valamivel jobb. De még gyakorolnod kell.

EDIT Jó. A kedvedért gyakorolom majd.

SÁNDOR Csak a „kedvemért”? Csak mert nekem így tetszik?

EDIT Mert neked így tetszik. Mert te... De hát ki vagy te, hogy így... Ki vagy te tulajdonképpen?

SÁNDOR Úgy látszik, vagyok annyira egyedi példány, hogy valószínűtlen legyek. De mondhatom lélekkufárnak is magamat.

EDIT Gondolod, hogy elég magyarázat ez?

SÁNDOR Jókor keresel magyarázatot.

EDIT Nekem is lehetnek hirtelen támadt józan pillanataim, nem gondolod? Még akár most is. Amikor meg szeretném érteni, hogy...

SÁNDOR Most én kérlek rá, hogy ne az agyaddal... Mert ha arra vagy kíváncsi, hogy miért más még a bőröd illata is attól, hogy az alig kimondott gondolatomat is folytatni tudod, hát... De ha megelégszel egy szakkifejezéssel, hát tessék: a profi lélekbúvárok az ilyesmit raportnak hívják. Rokona a szerelemnek, de mégsem egészen az — több is, kevesebb is egyszerre. Vagy ez sem nyugtat meg?

EDIT De igen, tökéletesen, úgyhogy engedj el. Engedj el, kérlek... Egy pillanatra csak, te majom, a megfelelő felvonásvég kedvéért... *(Mintán Sándor elengedte, hátralépve vigyázzba vágja magát, s katonásan tiszteleg.)* Alázatosan jelentem, raportra készen állok! *(Atölelik egymást, a világitás kialszik.)*

(A második, befejező részt következő számunkban közöljük)